

Kitaibelia	II. évf.	pp.: 71–74.	Debrecen 1997
------------	----------	-------------	---------------

Florisztikai adatok a Déli- és az Északi-Bükkből

SCHMOTZER András

3300 Eger Koszorú út 4.

BEVEZETÉS

Ebben a dolgozatban az 1994-96 évi terepbejárásaim során gyűjtött érdekesebb florisztikai adataimat adom közre, melyeket többnyire a nálunk kevésbé ismert félszáraz gyepek (Cirsio-Brachypodion: Polygalo-Brachypodietum pinnati) bükki állományainak fitocönológiai feldolgozása során gyűjtöttem. A Bükk-hegység florisztikai szempontból feltártnak mondható, botanikusaink több generációja kutatott, gyűjtött a területen, illetve társulástani, vegetációtérképezési munkájuk során közölt adatokat (kiemelhetők az alábbi nevek: KITAIBEL P., SADLER J., VRABÉLYI M., JANKA V., BORBÁS V., PRODÁN GY., BUDAI J., HULJÁK J., BOROS Á., JÁVORKA S., KÁRPÁTI Z., SOÓ R., ZÓLYOMI B., JAKUCS P., PÓCS T., FEKETE G., HORÁNSZKY A., BARÁTH Z., JUHÁSZ L., SUBA J., LESS N., MARSCHALL Z. és VOJTKÓ A.). A flóra szempontjából fontosabb irodalmakat VOJTKÓ(1994) foglalja össze. Míg a hegység központi fő tömege jól kikutatottnak vehető, addig a hegységperemi részeken több "fehér foltra" bukkantam, ahonnan florisztikai adatok hiányoztak. Kiemelendő ezek közül a bükkzsérci Kerek-domb, melynek eocén mészkövén számos lokálisan dolomitjelző fajt találtunk (pl. Orchidaceae), melyek révén növényzete a DNy-Bükk dolomit vegetációjához hasonlatos, a löszsel borított részei pedig az erdőssztyepp zónához kötik.

A nomenklátúra Soó (1980) kézikönyvét követi, a dél-bükki (D). és az északi-bükki (É). adatokat külön adom meg település illetve dűlőnévvel, társulástani megjegyzésekkel, egyes esetekben egyedszám adatokkal kiegészítve. A települések rövidítésének magyarázata: B.= Bükkzsérc; Bo.= Bogács, Cs.= Cserépfalu, E.= Eger, E.-F.= Eger-Felnémet, N.= Noszvaj, No.= Novaj, O.= Ostoros, Szo.= Szomolya; Ne.= Nekézseny, Nv.= Nagyvisnyó, Sz.= Szilvásvárad.

FLORISZTIKAI ADATOK

19. Aconitum moldavicum Hacq.: (D). E.: Szőlőske - cseres tölgyesben, 300 méter tszf. magasságban (!), eocén mészkövön. Feltehetőleg a bikk-bérci (Nagy-Eged) populációhoz kapcsolódik.
21. Pulsatilla grandis Wender.: (D). N.: Nagy-rétek; B.: Kerek-domb; (É). Sz.: Kis-Muhár-tető; Aszaló-hegy, Dobogó-tető, Bükk-tető, Új-hegy - sztyeppréten.
22. Pulsatilla pratensis (L.) Mill. subsp. nigricans (Störck) Zamels: (É). Sz.: Bükk-tető - sztyeppréten.
26. Anemone sylvestris L.: (D). B.: Kerek-domb - xerotherm cserjésben, Brachypodium-os gyepekben.
30. Clematis recta L.: (D). N.: Nyilas-Már - cseres tölgyesben; B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben, cserjésekben.
32. Clematis integrifolia L.: (D). B.: Kerek-domb; Cs.: Dobi-rét - Brachypodium-os gyepekben, kiskertek szélében, cserjések alatt.
59. Ranunculus illyricus L.: (D). E.: Szabadidő-park - löszös sztyeppréten.
66. Thalictrum lucidum L.: (D). Cs.: Tardi-hegy - száraz gyepekben; B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben, cserjésekben.
67. Adonis vernalis L.: (D). N.: Árpád-tető; B.: Kerek-domb (több ezres állomány), Felső-Csókás, Szilosra-járó - löszgyepekben, degradált gyepekben.
87. Sorbus domestica L.: (D). N.: Nagyfa-lapos; B.: Kerek-domb - xerotherm tölgyes maradványként.
89. Sorbus aria (L.) Cr. s.l.: (D). B.: Kerek-domb (1 sarj) - telepített fekete fenyvesben.
217. Rosa gallica L.: (D). E.-F.: Pirittyó; N.: de la Motte kastély, Nyilas-Már; B.: Kerek-domb - löszgyepekben.

234. Cerasus mahaleb (L.) Mill.: B.: Kerek-domb - xerotherm cserjésben.
235. Cerasus fruticosa Pall.: (D). N.: Nyilas-Már - sztyeppréten.
267. Genista pilosa L.: (D). N.: Árpád-tető - mészkerülő gyepekben; B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben (lokális dolomitjelző).
273. Cytisus procumbens (W. et K.) Spreng.: (D). B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepek - xerotherm cserjés mozaikban.
276. Chamaecytisus albus (Hacq.) Rothm.: (D): N.: Nyilas-Már; B.: Kerek-domb - löszgyepekben, cseres tölgyes szélén; (É). Sz.: Aszaló-hegy, Új-hegy - sztyeppréten
320. Trifolium rubens L.: (D). N.: Árpád-tető, Nyilas-Már; B.: Kerek-domb; (É). Nv.: Énekes-dűlő, Ne.: Szadonka - szárazgyepekben, cserjésekben.
329. Anthyllis vulneraria (L.) subsp. polyphylla (Kit.) Nym.: (D). B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben; (É). Nv.: Nagy-völgy - kaszálórét.
340. Colutea arborescens L.: (D). N.: Ravasz-lyuk-tető; B.: Kerek-domb - löszgyepekben.
360. Hippocrepis comosa L.: (É). Nv.: Mihalovits-kőbánya - sztyeppréten.
388. Lathyrus pannonicus (Jacq.) Garcke subsp. collinus (Ortm.) Soó: (D). B.: Kerek-domb - löszgyepekben.
436. Dictamnus albus L.: (D): O.: Felső-Nagy-völgy; N.: Nyilas-Már; B.: Kerek-domb - száraz gyepekben, tölgyesekben
438. Polygala major Jacq.: (D). N.: Árpád-tető, Renyő-dűlő; B.: Kerek-domb - félszáraz gyepekben, felhagyott szőlőkben; (É). Nv.: Énekes-dűlő - kaszálórét.
459. Franula alnus Mill.: (D): B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben, cserjésekben (lokális dolomitjelző).
498. Bupleurum affine Sadler: (D). B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben.
542. Laser trilobum (L.) Borkh.: (D). B.: Kerek-domb - xerotherm cserjésben.
581. Viburnus opulus L.: (D). B.: Kerek-domb - xerotherm cserjésekben (lokális dolomitjelző).
620. Althaea pallida W. et K.: (D). B.: Kerek-domb - löszgyepekben, mocsári magaskórósban.
627. Linum catharticum L.: (D). B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben (lokális dolomitjelző); (É). Nv.: Énekes-dűlő - kaszálórét.
628. Linum flavum L.: (D). B.: Kerek-domb (1000 tő) - Brachypodium-os gyepek karakterfaja.
631. Linum hirsutum L.: (D). B.: Kerek-domb - löszgyepekben, Brachypodium-os gyepekben.
632. Linum tenuifolium L.: (D). B.: Kerek-domb - löszgyepekben, Brachypodium-os gyepekben; (É). Sz.: Kis-Muhár-tető, Aszaló-hegy, Új-hegy - Brachypodium-os gyepekben.
633. Linum austriacum L.: (É). Nv.: Mihalovits-kőbánya - sztyeppréten.
698. Gentiana cruciata L.: (D). B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben (25 tő) (peremhelyzetben ritka, lokális dolomitjelző).
708. Vinca herbacea W. et K.: (D). B.: Kerek-domb - löszgyepekben.
757. Echium italicum L.: E.: Szőlőcske (Rókafarm) - száraz gyepekben.
758. Echium russicum J. F. Gmel.: (D). N.: Árpád-hegy; B.: Kerek-domb - löszgyepekben, sztyeppréten (200 tő).
767. Teucrium montanum L.: (É). Nv.: Mihalovits-kőbánya; Sz.: Aszaló-hegy, Új-hegy - sztyeppréteken.
771. Scutellaria hastifolia L.: (D). B.: Szoros-patak mentén - magaskórósban.
774. Scutellaria altissima L.: (D). N.: Nyilas-Már; B.: Kerek-domb - cseres-tölgyesekben.
778. Nepeta pannonica L.: (D). B.: Kerek-domb - löszgyepekben, cserjésekben.
783. Prunella grandiflora (L.) Scholler: (D). B.: Kerek-domb; (É). Sz.: Aszaló-hegy, Új-hegy - Brachypodium-os gyepekben.
788. Phlomis tuberosa L.: (D). E.: Mész-hegy alja (5 tő); N.: de la Motte kastély (30 tő), Ravasz-lyuk-tető (50 tő), Nyilas-Már (15 tő); B.: Kerek-domb (150 tő)- löszgyepekben illetve azok degradátumaiban
852. Physalis alkekengi L.: (D). B.: Kerek-domb - cserjésedő legelőerdőben.
898. Veronica longifolia L.: (D). Bo.: Szoros-völgy - patakmenti magaskórósban.
919. Melampyrum barbatum W. et K.: (D). B.: Kerek-domb - cserjésben.
926. Euphrasia tatarica Fisch: (D). B.: Kerek-domb - Danthonia-s gyepekben

1029. Thlaspi iankae Kern.: (D). E.: Szabadidő-park; N.: Ravasz-lyuk-tető, Renyő-dűlő; B.: Kerek-domb - löszgyepekben.
1040. Alyssum montanum ssp. montanum L.: (É). Sz.: Kis-Muhár-tető - sztyeppréten.
1169. Campanula sibirica L.: (D). B.: Kerek-domb; (É). Sz.: Kis-Muhár-tető, Aszaló-hegy - Brachypodium-os gyepekben.
1192. Aster amellus L.: (D). N.: Renyő-dűlő; B.: Kerek-domb - löszgyepekben, felhagyott gyümölcsösökben; (É). Sz.: Új-hegy; Nv.: Mihalovits-kőbánya; Ne.: Szadonka - sztyeppréteken, bányagödrökben, vasúti bevágásokban.
1212. Inula helenium L.: (D). B.: Szoros-patak mentén - magaskórósban (100 tő), Szilvás-völgy - telepített nyárasban (3 tő). Korábban a Bükkből csak a Nagy-Eged alatti "Nádasból" volt ismeretes (VOJTKÓ 1994).
1283. Senecio integrifolius (L.) Clairv.: (D). B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben.
1292. Senecio erucifolius L.: (D). E.: Szőlőcske (Rókafarm); B.: Kerek-domb; Cs.: Tardi-hegy - száraz gyepekben.
1305. Xeranthemum cylindraceum Sibth. et Sm.: (D). N.: Nyilas-Már; B.: Kerek-domb; Cs.: Tardi-hegy; No.: Sankbánya-tető - szárazgyepekben.
1326. Cirsium pannonicum (L.) Link.: (D). B.: Kerek-domb; (É): Sz.: Aszaló-hegy, Új-hegy - Brachypodium-os gyepekben.
1329. Cirsium oleraceum (L.) Scop.: (É). Nv.: Szilvás-patak, Árok-közi-rét - mocsárréten, telepített nyárasban.
1344. Centaurea sadleriana Janka: (D). N.: Árpád-tető; Ravasz-lyuk-tető; Nyilas-Már; a Szoros-patak völgyében végig; B.: Kerek-domb; Cs.: Tardi-hegy; (É): Nv.: Mihalovits-kőbánya, Énekes-dűlő, Homlok; Sz.: Aszaló-hegy, Új-hegy - száraz- és félszáraz gyepekben.
1360. Hypochoeris maculata L.: (D). B.: Kerek-domb - löszgyepben.
1371. Scorzonera purpurea L.: (D). B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben.
1386. Lactuca perennis L.: (D). B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben.
1391. Sonchus palustris L.: (D). No.: Novaji-patak mentén - mocsárréten, magaskórósban.
1397. Crepis praemorsa (L.) Tausch.: (D). B.: Kerek-domb - xerotherm cserjésben.
1440. Lychnis coronaria (L.) Desr. ex Lam.: (D). Bo.: Szoros-völgy - Calamagrostis-os gyepekben.
1459. Cucubalus baccifer L.: (D): N.: Nagyfa-lapos - xerotherm cserjésben; B.: Szoros-patak - mocsárréten, fűzligeterdő maradványban.
1464. Petrorhagia prolifera (L.) Ball et Heyw.: (D). N.: Ravasz-lyuk-tető, Nyilas-Már; Bo.: Szoros-völgy; B.: Kerek-domb - szárazgyepekben.
1505. Minuartia frutescens (Kit. ex Schult.) Tuzson ex Degen.: (D). E.: Szőlőcske (Rókafarm) - riolittufa kopáron.
1654. Quercus virgiliana Ten.: (D). N.: Nagyfa-lapos (megyehatáron) - xerotherm cserjésben 1 idős maradványfa; B.: Kerek-domb - cserjésben.
1746. Ornithogalum pyramidale L.: (D). N.: Nyilas-Már; B.: Galambosi-rétek, Kerek-domb; Cs.: Tardi-hegy; No.: Novaji-patak mentén - száraz gyepek, gyümölcsösök, útszélek.
1756. Asparagus officinalis L.: (D). N.: Árpád-tető; B.: Kerek-domb - xerotherm cserjésekben (É). Sz.: Dobogó-tető - melegkedvelő tölgyesben.
1781. Iris variegata L.: (D). B.: Galambosi-rétek, Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben, cserjésekben.
1786. Iris graminea L. subsp. pseudocyperus (Schur) Jáv.: (D). N.: Nyilas-Már - cseres-tölgyesben; B.: Kerek-domb - Brachypodium-os gyepekben, cserjésben.
1809. Cypridium calceolus L.: (D). B.: Kerek-domb - xerotherm cserjéshez kapcsolódó Brachypodium-os gyepekben (2 tő). Termőhelye igen hasonló a többi dél-bükki előforduláshoz (VOJTKÓ (1994): mindegyik kizárólag dolomiton, illetve eocén mészkövön található !). Termőhelyén készült cönológiai felvétel: Polygalo-Brachypodietum pinnati, É-i exp., 30°-os lejtőszög, borítás: 98 %. A-D: 3. Carex humilis 2-3; Genista pilosa 2; Brachypodium pinnatum 1-2; Anthericum ramosum, Inula ensifolia 1; Peucedanum

cervaria +-1; *Chrysanthemum corymbosum*, *Cirsium pannonicum*, *Filipendula vulgaris*, *Frangula alnus*, *Leontodon hispidus*, *Prunella grandiflora*, *Pulsatilla grandis*, *Teucrium chamaedrys* +; *Bothriochloa ischaemum*, *Campanula glomerata*, *Clematis recta*, *Cypripedium calceolus*, *Dorycnium herbaceum*, *Geranium sanguineum*, *Helictotrichon praeustum*, *Hieracium pilosella*, *Juniperus communis*, *Linum catharticum*, *Primula veris* ssp. *inflata*, *Rosa canina* s.l., *Sanguisorba minor*, *Viola hirta*.

1811. *Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce: (D). B.: Kerek-domb - telepített fekete fenyvesben (250 tő).
 1816. *Epipactis purpurata* Sw.: (D): B.: Kerek-domb - telepített fenyvesben (250 tő).
 1817. *Epipactis helleborine* (L.) Cr.: (D): B.: Kerek-domb - cseres tölgyesekben, telepített fenyvesben.
 1829. *Gymnadenia conopsea* (L.) R. Br.: (D). B.: Kerek-domb - *Brachypodium*-os gyepekben (2 tő), peremhelyzetben ritka, lokális dolomitjelző.
 1938. *Orchis ustulata* L.: (D). B.: Kerek-domb ('95-ben 2 tő, '96-ban nem jelentkezett) - löszgyepekben.
 1839. *Orchis tridentata* Scop.: (D). B.: Kerek-domb (150 tő) - löszgyepekben, *Brachypodium*-os gyepekben. SZÜTS Fanni az *Orchis militaris*-sal alkotott hibridjét is találta (*Orchis* x *canuti* Richt.), melynek hazai adata nem ismeretes (MOLNÁR et al. 1995).
 1841. *Orchis militaris* L.: (D). B.: Kerek-domb - *Brachypodium*-os gyepekben (20 tő).
 1842. *Orchis purpurea* Huds.: (D). E.-F.: Pirittyó; B.: Kerek-domb (60 tő) - *Brachypodium*-os gyepekben, cserjésekben.
 1938. *Carex michelii* Host: (D). E.-F.: Pirittyó; B.: Kerek-domb; N.: Nagy-rétek; (É): Nv.: Szedres; Sz.: Kis-Muhár-tető, Aszaló-hegy, Dobogó-tető, Új-hegy - sztyeppréteken, löszgyepekben.
 2020. *Melica transsylvanica* Schur: (D). N.: Árpád-tető, Ravasz-lyuk-tető - akácosban; B.: Kerek-domb - szárazgyepekben.
 2021. *Melica altissima* L.: (D).E.: Koszorú út - pincetetőn; Sz.: Szilas-völgy - degradált gyepekben, cserjésekben.
 2066. *Danthonia alpina* Vest.: (D). B.: Kerek-domb, Szoros-patak völgye; No.: Sankbánya-tető; (É). Nv.: Énekes-dűlő; Sz.: Kis-Muhár-tető, Dobogó-tető - félszáraz gyepek, kaszálórétek.
 2111. *Cleistogenes serotina* (L.) Keng.: (D). Cs.: Nagy-Farkaskő; (É). Nv.: Mihalovits-kőbánya - sztyeppréteken, társulásalkotó.
 2132. *Chrysopogon gryllus* (Turn.) Trin.: (D). E.: Szabadidő-park, Szőlőcske (Rókafarm); E.-F.: Pirittyó-tető; (É). Sz.: Kis-Muhár-tető, Aszaló-hegy, Dobogó-tető - löszös sztyeppréteken.

IRODALOM

- MOLNÁR A. - SÜLYÖK J. - VIDÉKI R. 1995: Vadon élő orchideák. - Kossuth Könyvkiadó, Budapest pp.:160.
 SIMON T. 1992: A magyarországi edényes flóra határozója. - Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest pp.: 892.
 SOÓ R. 1980: A magyar flóra és vegetáció rendszertani - növényföldrajzi kézikönyve VI. - Akadémiai Kiadó, Budapest pp.: 557.
 VOJTKÓ A. 1994: Adatok a Bükk hegység flórájához. - Botanikai Közlemények 81: 165-175.

SUMMARY

Data to the flora of the Southern- and Northern - Bükk Mts, Hungary

A. SCHMOTZER

This paper contains the floristic results of the author's field research in the Southern- and Northern - Bükk Mts. (1994-1996). It presents the occurrence of 88 rare and indicator species, of which 38 are protected, mostly from semi-dry grassland (*Cirsio-Brachypodium*: *Polygalo-Brachypodietum pinnati*) associations. Newer habitat of the strictly protected *Cypripedium calceolus* L. are also represented with a phytosociological sample.